

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ס"א-ס"ז | שבת פרשת משפטים | "ח"כ"ד שבת תשפ"ה (16-22 פברואר 2025)
Seder Nezikin | Masechet Sanhedrin 61-67 | Shabbat Parashat Mishpatim | 18-24 Shvat (February 16-22)

הלימוד להצלחת חיילי צה"ל, רפואת הפצועים והשבת כל אחינו לביתם בביטחון

This learning is dedicated to the success of IDF soldiers, the healing of the injured, and the safe return of all our brothers and sisters to their homes.

אחינו כל בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה
העומדים בין בים ובין ביבשה
המקום ירחם עליהם
ויוציאם מצרה לרחוקה
ומצפלה לאורה
ומשעבוד לגאולה
השתא בעגלא ובזמן קריב
ונאמר אמן

*Our brethren, from among the entire Jewish People
who are in distress and captivity,
whether they be on the sea or dry land,
May God have mercy on them,
and bring them from distress to comfort,
and from darkness to light,
and from slavery to redemption,
now, swiftly, and soon.
And let us say: Amen.*

Daf 61: AN UNDETERMINED GUILT OFFERING

דף ס"א: אָשָׁם תְּלִי

There are a number of *aveirot* (transgressions) mentioned in the Torah for which one who violates them unintentionally must bring a sin offering. **What should a person do if they are not sure whether or not they sinned?** For example, someone who desecrates the Sabbath unintentionally is obligated to bring a sin offering. But what is the law for a person who performed work precisely at the end of Sabbath, during a time when it is uncertain whether it is day or night, and it is not known if the Sabbath has ended?

Such an individual is not obligated to offer a *korban chatat*, because one only offers that *korban* when it is certain a transgression was committed. However, the Torah stipulates that a person who is unsure whether or not **s/he is guilty of committing a sin is obligated to offer an "asham talui"** (an undetermined or 'hanging' guilt-offering — 'hanging' insofar as there remains a sense of doubt.) This *korban* is offered for a transgression that has not been confirmed. Bringing this *korban* prevents the person who transgresses from being punished over his/her sin. **One of the halakhot of *asham talui* requires the *korban* to be purchased with at least 2 silver *selaim* (about 1.5 ounces). In contrast, the Torah does not stipulate a minimum price for the *korban chatat*.**

ישנן עברות בתורה שהעובר עליהן בשוגג מתחייב להביא קורבן חטאת. ומה עושה אדם שאינו בטוח אם הוא חטא או לא? למשל, מי שמחלל שבת בשוגג, מתחייב בקורבן חטאת. אף מה דינו של אדם שעשה מלאכה ממש ביציאת שבת, בזמן שהוא כבר ספק יום ספק לילה ואין ידוע אם כבר יצאה השבת?

קורבן חטאת הוא אינו מביא, כי אין מביאים חטאת אלא באופן שידיע לחטא בודאות שהוא חטא, אבל התורה קובעת שאדם זה מתחייב בקורבן "אשם תלוי" תלוי מלשון ספק, שקורבן זה מובא על ספק עברה. הבאת קורבן זה מונעת מהחוטא להיענש על חטאו. אחת מהלכות אשם תלוי קובעת שאם הקורבן צריך לקנות בשני סלעים כסף לכל הפחות, לעומת זאת, לקורבן חטאת התורה אינה קובעת מחיר.

Daf 62: "INVOLVED" ON SHABBAT

דף ס"ב: "מתעסק" בשבת

A person who performed an action without any prior intention of doing so, is not considered a "*shogeg*" (one who transgresses unintentionally) and is therefore exempt from offering a *korban chatat* (guilt offering). A person sits in his yard with two watermelons in front of him on the ground — one of the watermelons is still attached to the vine; while the second one was detached before Shabbat and left sitting in the yard. Later, that individual had a craving to eat watermelon to honor Shabbat. After lifting the watermelon that he was certain had already been detached, he became anxious, when he discovered that the watermelon he chose was still connected to the vine — and that apparently, he had violated the *issur* (prohibition) of "*kotzer*" (harvesting), as detaching a plant from the ground is a *melacha* forbidden on Shabbat.

אדם שעשה מעשה, שהוא בכלל לא התכוון אליו, הוא אפילו לא נקרא "שוגג" והוא פטור אפילו מקורבן חטאת. למשל, אדם יושב בחצר ו על הקרקע לפניו מונחים שני אבטיחים. אבטיח אחד עדין מחובר לאדמה והאבטיח השני כבר נתלש לפני שבת, והוא מונח בחצר סתם. והנה, חשקה נפשו לאכול אבטיח לכבוד שבת. הוא הרים את האבטיח שהיה בטוח כי הוא תלוש, ואז התברר כי אבטיח זה הוא המחובר לקרקע, ולכאורה הוא עבר על איסור "קוצר", שכן, תלישת צמח מן האדמה היא מלאכה האסורה בשבת.

However, the Talmud teaches us that this is not the case, and that this person is not obligated to bring a *korban chatat*, since he had no intention of detaching the watermelon from the ground, rather, he planned to lift the watermelon that was already disconnected for the vine. The *Gemara* calls this action "*mitasek*" (one who is involved [in an action, with no prior intention to do so]).

אבל התלמוד מלמדנו שלא כן, ושהוא לא חייב קורבן חטאת, לפי שהוא לא התכוון כלל לתלוש את האבטיח מהקרקע, אלא להרים את האבטיח שאינו מחובר לקרקע. מעשה זה נקרא בגמרא "מתעסק".

Daf 63: HOW IDOL WORSHIP BEGAN

The *sugiyot* (Talmudic discussions) of the upcoming pages deal primarily with laws concerning *Avodah Zarah* (idol worship). Some people wonder **how anyone ever began practicing *Avodah Zarah* — since Adam, the first man, already knew that God created and rules the world. How did people begin to believe in other deities?**

Rambam wrote that until Enosh's generation (grandson of Adam) there was no *Avodah Zarah* in the world. However, in Enoch's time there were people who made a grave error: They knew that God created the world. However, they decided it was appropriate to bestow respect upon the stars and other celestial bodies, since God Himself granted them respect. God fixed them in the sky and they are like his servants. Just as one would accord respect to the servants of the king, one extends respect to the stars and other celestial bodies. Accordingly, people began offering *korbanot* (sacrifices) to the stars, glorifying them and bowing toward them. This was a terrible error and a violation of the *issur* (prohibition) on *Avodah Zarah*, as God alone is to be worshipped. In later generations, people did not think too deeply about this. They saw their ancestors worshipping the stars and assumed that those forces had power for evil or for good — and this is how *Avodah Zarah* spread in the world.

דף ס"ג: כִּדּוֹת הַתְּחִילָה הָעֲבוּדָה הַזָּרָה

הַסּוּגְיוֹת הַנִּלְמְדוֹת בְּדָפִים אֵלּוּ מְרַבּוֹת לַעֲסוֹק בְּהַלְכוֹת לְגַבֵּי עֲבוּדָה זָרָה. יֵשׁ אַנְשִׁים שֶׁמִּתְפַּלְאִים: אִיךָ בְּכֻלָּל הַתְּחִילוֹ אַנְשִׁים לַעֲבוֹד עֲבוּדָה זָרָה? אָדָם הָרִאשׁוֹן הָרִי יָדַע שֶׁהִקְבִּי"ה בָּרָא וּמִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, וְאִיךָ פִּתְאוֹם אַנְשִׁים הַתְּחִילוּ לְהֶאֱמִין שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא עַל יְדֵי אֱלִילִים?

הַרְמַב"ם כּוֹתֵב שֶׁעַד דּוֹר אֲנוֹשׁ (נִכְדוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן) לֹא הִיְתָה עֲבוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם, אֲבָל בְּדוֹר אֲנוֹשׁ הָיוּ אַנְשִׁים שֶׁטְעוּ טְעוֹת חֲמוּרָה: הֵם יָדְעוּ שֶׁהִקְבִּי"ה בָּרָא אֶת הָעוֹלָם אֲבָל הִחְלִיטוּ שִׂישׁ לְכַבֵּד אֶת הַנוֹכְבִּים וְהַמְזֻלוֹת, שֶׁהָרִי הִקְבִּי"ה כִּבְדָם בְּעֶצְמוֹ, הוּא קָבַע אוֹתָם בְּמֵרוֹם וְהֵם כְּמוֹ הַמְשָׁרְתִים שָׁלוּ, וְכִשֶּׁם שִׂישׁ לְכַבֵּד אֶת מְשָׁרְתֵי הַמֶּלֶךְ, כֵּן יֵשׁ לְכַבְּדֵם. הֵם הַתְּחִילוּ לְהִקְרִיב לָהֶם קֹרְבָנוֹת, לְהַשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם וּלְפָאֵר אוֹתָם. כֵּן הַתְּחִילָה הָעֲבוּדָה הַזָּרָה.

Daf 64: CANCELLING THE POWER OF THE EVIL INCLINATION FOR IDOL WORSHIP

On this daf, the Talmud relates that long ago, the *yetzer hara* (evil inclination) had great power to incite people to practice *Avodah Zarah*. At the time of the building of the *Second Beit Hamikdash*, the *Chachamim* prayed to weaken the powers of the *yetzer hara*. Together, they said: "Because of the practice of *Avodah Zarah*, the *First Beit Hamikdash* was destroyed and the exile to Babylonia took place. We appeal to You, *Hashem*, eliminate the power of the *yetzer hara*." After they fasted and prayed, a note fell from the heavens. Based on the writing on the note, it was understood that God acceded to their request. From that point onward, the power of the *yetzer hara* to incite people to practice *Avodah Zarah* was severely weakened.

דף ס"ד: בִּטּוּל כּוֹחַ יִצְרַר הָרַע שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה

בְּדָף זֶה הַתְּלֻמוֹד מְסַפֵּר שֶׁפַּעַם לִיצְרַר הָרַע הָיָה כּוֹחַ גָּדוֹל לְהַסִּית לַעֲבוֹד עֲבוּדָה זָרָה, וּבִתְקוּפַת הַקְּמַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי הִתְפַּלְלוּ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְהַחְלִישׁ אֶת כּוֹחוֹ, וְכֵן הֵם אָמְרוּ: "בְּגַלְל עֲבוּדָה זָרָה נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן וְהִיְתָה גְלוּת בְּבָל, אָנָּה ד' בִּטּוּל אֶת כּוֹחַ הַיִּצְרַר הָרַע". לְאַחַר שֶׁהֵם הִתְעַנּוּ וְהִתְפַּלְלוּ, נִפְלָה פְּתִיקָה מִן הַשָּׁמַיִם וּלְפִי הַכְּתוּב בָּהּ הִבִּינוּ שֶׁהִקְבִּי"ה מְסַכֵּים לָכֵן - אֲכַן מִנִּי אֵז נִחְלַשׁ בְּיוֹתֵר כּוֹחַ הַיִּצְרַר הָרַע הַמְּסִית לַעֲבוּדָה זָרָה.

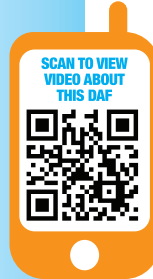
Daf 65: PAIN INFLICTED ON A LIVE ANIMAL

דף ס"ה: צער בעלי חיים

On this *daf*, two *mitzvot* are mentioned that teach people the importance of *chemlah* (compassion) and *rachamim* (mercy). Both of these *mitzvot* relate to the treatment of animals.

1. Animals are used in the threshing of grain. The Torah states: “*Lo tachsom shor b’disho*” — a person who threshes grain with the help of an ox is forbidden to muzzle the ox’s mouth, preventing it from eating any grain while working. *Sefer HaChinuch* (596) cites the reason for this *mitzvah*: A person must have compassion for an animal working in the fields. It is right to give the animal some of what is being harvested. If a person accustoms him/herself to behave in this manner, that person will surely be careful to treat people properly and likely will not deprive others of the benefits they deserve. *Sefer HaChinuch* ends by saying: “This is the proper path for the holy chosen nation to take.”

2. It is forbidden to plough using an ox and a donkey together. The same is true for any two different species of animals (e.g., a horse and a dog). What is the reason for this *mitzvah*? *Sefer HaChinuch* explains (in *mitzvah* 550) that this prohibition is based on the requirement to prevent cruelty to animals. An animal suffers distress if it is forced to work with another species of differing ability.

בדף זה נזכרות שתי מצוות המלמדות את האדם לחמלה ולרחמים. מצוות אלה נוהגות בבעלי חיים:

א. בעת שדשים את התבואה משתמשים בבעלי חיים. בתורה נאמר שאדם שדש את תבואתו באמצעות שור אינו רשאי לחסום את פיו של השור ולמנוע ממנו לאכול מן התבואה בה הוא עמל. בספר החינוך (תקצ"ו) נאמר טעם למצוה זו, שעל אדם לחמול על הבהמה הטורחת בתבואה, ומן הראוי שיתן לה מעט ממנה. אם אדם ירגיל את עצמו בכך, ודאי הוא גם יקפיד להיטיב עם בני אדם ולא ימנע מהם טובה שמגיעה להם. ומסיים החינוך: “זוהי הדרך ראיה ילכו בה עם הקודש הנבחר.”

ב. אסור לחרוש בשור ובחמור יחדיו. כך גם בכל שני מינים של בעלי חיים, למשל סוס וכלב. מה טעם המצוה? בעל החינוך (מצוה תק"ג) מסביר שהיא משום צער בעלי חיים, כי פעמים רבות יש לבעלי החיים צער כשהם צריכים לעשות מלאכה עם בעל חיים ממין שונה ויש להימנע מלצערם.

Daf 66: PROHIBITION ON CURSING

דף ס"ו: איסור קללה

An *issur* (prohibition) exists against cursing an Israelite. Moreover, the Torah adds a special warning not to curse a *Nasi* — “**And a *Nasi* in your people, do not curse.**” (*Shemot* 22:27). Who is a *Nasi*? The term refers to a person who has power over the population. [Such authority could be political (e.g., a king), or it might derive from Torah scholarship (e.g., the head of the Sanhedrin, *halakhic* high court).] The Torah also mandates a more severe punishment for one who curses their father or mother.

Regarding the *issur* against cursing, Rambam writes that if we contemplate the action closely, we see that cursing is a type of revenge. How so? Because a person who is angry with someone who hurt him/her seeks revenge and, sometimes, that involves imagining how the target of their anger would suffer. Occasionally, an individual could be so mad that s/he expresses their anger verbally: “I hope such-and-such happens to you.” There are also times when a person who has been wronged or feels wronged, might even take action, i.e., hit back, or even kill the offender, all depending on the degree of anger felt. **Therefore, the Torah commands us not to curse, in order not to become accustomed to being angry or acting on our anger.** This is how the Torah instills virtue in us. Rambam provides evidence that this is the true reason behind the *issur* by noting that **the Torah even prohibits cursing a *cheresh* (someone who is deaf),** who does not hear and is not aware of their being cursed. **From this prohibition we understand that the Torah wants to prevent a person from cursing,** and that the purpose of the prohibition is not necessarily to prevent grief for the person being cursed who feels sorrow when hearing the curse.

קים איסור לקלל כל אדם מישראל, במיוחד שלא לקלל נשיא: “וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא תָאָר” - הכוונה לאדם שיש לו שררה על ציבור כלל ישראל. התורה גם מפרשת עונש מיוחד למקלל את אביו או אמו.

בקשר לאיסור לקלל כותב הרמב"ם, שקללה היא סוג של נקמה, כי אדם הכועס על מישהו שהרע לו מבקש לנקום בו, לפעמים הוא כל כך כועס עד שהוא מביע דברים בפה: הלאי שיהיה לך כך וכן. ולפעמים הוא אפילו נוקט מעשה, מכה אותו בחזרה או אפילו הורג אותו. הכל לפי מידת הכעס שיש בו. לפיכך התורה מצוה שלא לקלל כדי שלא נתרגל לכעוס, כך התורה טובעת בנו מידות טובות. הרמב"ם מביא ראיה שזה טעם האיסור, שהרי התורה אוסרת אפילו לקלל חרש, והוא הרי אינו שומע ואינו יודע על הקללה. מאיסור זה אנו מבינים שהתורה רוצה למנוע מאדם לקלל, ואין מטרת האיסור דוקא למנוע צער מן המקולל המצטער בשמיעת הקללה.

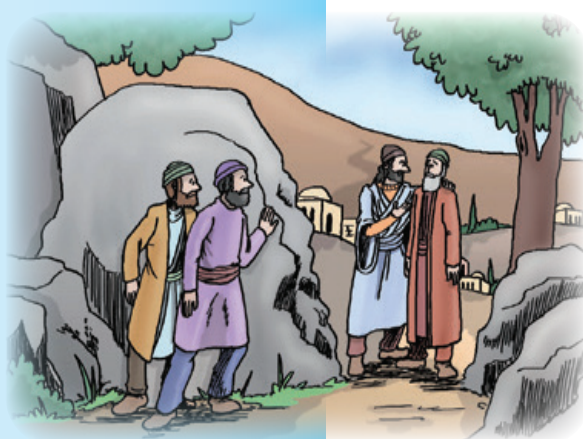

Daf 67: INCITER OF IDOL WORSHIP

דף ס"ז: מסית לעבוד עבודה זרה

A *meh'seet* (inciter) is an individual who preaches about *Avodah Zarah* (idolatry). The Torah sentences such a person to the strictest form of the death penalty – “*s’keela*” (stoning). Since the offense committed by the inciter is most severe, the laws of evidence are stacked against him with the aim of achieving a conviction. **1)** A *Beit Din* may never punish one accused of committing this crime, without there being witnesses to testify that the accused indeed committed the crime. **2)** It is not customary to try to catch a person committing a transgression. A person who hides himself, hoping to catch someone else in a prohibited act is not qualified to testify against a suspicious individual. Rather, only if a person commits a crime while knowing that s/he is in the presence of witnesses, may those witnesses go to the *Beit Din* and testify.

This is not so in the case of the inciter to idolatry. If Reuven incites Shimon to practice *Avodah Zarah* there need to be witnesses to the offense. What can be done? Shimon could set a trap and say to Reuven: “I have a few friends who would definitely be interested in hearing what you have to say,” and that is how we establish witnesses. If this does not succeed, then we position witnesses in a hiding place within range to hear Shimon speaking with Reuven. That way, the witnesses hear Reuven’s words of incitement and then they are able to testify against him in court.

מסית הוא אדם שמטיף לעבוד עבודה זרה, והתורה קובעת לו עונש מיתה החמור ביותר - “סקילה”. מפני שעונו של המסית חמור ביותר, החמירו עליו בדברים הבאים: א. בית הדין לעולם אינו מעניש עובר עברה אלא אם כן יש עדים שמעידים על מעשהו. ב. בדרך כלל לא משתדלים לתפוס מישהו עושה עברה.

לעומת זאת, לאדם מסית כף עושים - אם ראובן מסית את שמעון לעבוד עבודה זרה, עדין אי אפשר להרשיע אותו בבית דין כי אין שני עדים. מה עושים? שמעון טומן לו פח ואומר לו: “יש לי כמה חברים, בטח גם הם ירצו לשמוע את דבריך”, וכך יש עדים אם התחבולה לא מצליחה, מחביאים עדים במקום מסתור ושמעון מדבר שם עם ראובן, וכך העדים שומעים את ראובן מסית והם יכולים להעיד עליו בבית דין.

D'VAR TORAH: PARASHAT MISHPATIM

דבר תורה: פרשת משפטים

A significant commandment appears in Parashat Mishpatim, and it is the commandment of “[assistance] loading,” which concerns helping and assisting a person whose donkey has become stuck on the way and fallen under its load. The Torah emphasizes the importance of this matter by applying it even in connection with someone you dislike, heaven forbid. It is still unlawful to refrain from helping them. However, there is a situation in which a person is exempt from helping, and that is when the person who needs assistance stands by idly and does not participate in the efforts to help themselves. The Torah stresses the importance of helping others, but also sets a moral boundary by requiring that a person must first be a participant and take part in saving himself. Especially when a person strives to extricate themselves from their situation, then it is required of each of us to lend a hand and do everything in our power to help that person.

מצוה גדולה מופיעה בפרשת משפטים והיא מצוות “טעינה” שענינה לעזר ולסייע לאדם שחמורו נתקע בדרך ונפל ממנו המשא. התורה מדגישה את חשיבות הדבר בכך שאפילו אם מדבר באדם ששונא עליו ח”ו עדין אסור לו להדל מלסייע. אולם, ישנו מצב בו האדם כן נפטר מלעזר ולסייע והוא כאשר האדם שזקוק לסייע עומד מן הצד ולא לוקח חלק בפעולת החילוץ. התורה מדגישה את חשיבות העזרה לזולת, אך מעמידה גם גבול מוסרי בכך שהאדם קודם כל צריך להיות שותף ולקחת חלק בהצלת עצמו. דוקא כשהאדם עצמו מתאמץ להחליץ ממצבו אז נדרש מכל אחד מאתנו לתת לו יד ולעשות כל שבידינו למענו.